

III.1. A Római Egyezmény megsértését kifogásoló védekezések

III.1.1. Az Egyezmény 6. cikk 1. pontjának megsértése: A versenytanács függetlenségének hiánya, az előzetes álláspont jogellenessége, és a védekezésre rendelkezésre álló idő rövideje

1. A Colas csoporthoz tartozó eljárás alá vontak által segítségül hívott Egyezmény 6. cikke 1. pontja szerint: „*Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.*”
2. Az Egyezményt nemzetközi szinten alkalmazó bíróság, az Emberi Jogok Európai Bírósága (Strasbourg, Franciaország – a továbbiakban EJEB) a *Le Compte, Van Leuven és De Meyere* ügyben kifejezetten kimondta: a 6. cikk nem kötelezi az államokat arra, hogy a polgári jogi jogviták minden szakaszában az Egyezmény által követelt garanciákat nyújtó bíróságok járjanak el, hanem az eljárás előzetes, első szakaszában eljárhatnak közigazgatási, szakmai szervezetek, vagy a kérdéses garanciákat nem teljeskörűen biztosító igazságszolgáltatási szervek is – a kérdéses állam jogi hagyományaitól függően.¹ Ebben az esetben azonban kell olyan bírói szerv, mely az eljárásban született határozatot a fél kezdeményezésére teljes hatáskörrel felülvizsgálhatja, és egyben ennek során biztosítja az Egyezményben foglalt garanciákat.²
3. A versenytanács eljárására az Egyezmény 6. cikkéből akkor hárulnának kötelezettségek, amennyiben a rákövetkező bírói felülvizsgálat nem felel meg az *Albert és Le Compte* ügyben megfogalmazott feltételnek: azaz, nincs olyan bírói szerv, mely az érdemi határozatot a 6. cikkből folyó eljárási garanciák biztosításával és *teljes hatáskörrel* felülvizsgálhatná.
4. A versenytanács érdemi határozatát bíróság – a fél kérelmére - felülvizsgálhatja közigazgatási per keretében (Tpvt. 83.§).
5. Az *Albert és Le Compte* ügyben megfogalmazott első feltétel kapcsán megállapítható a Polgári perrendtartásról szóló, többször módosított 1952. évi III. tv. (Pp.) rendelkezései alapján, hogy a magyar bírósági eljárás szabályai általánosan biztosítják a polgári (és közigazgatási) jogvitákban az Egyezmény 6. cikkében foglalt eljárási garanciákat (pl. függetlenség, pártatlanság, tisztességes eljárás, nyilvánosság, stb.)
6. A második feltétel (teljes hatáskör a felülvizsgálatra) teljesülése kapcsán a versenytanács utal a Pp. 339. § (2) bekezdés q.) pontjára és a Tpvt. 83.§ (4) bekezdésére, melyek alapján a bíróság közigazgatási per keretében a versenytanács határozatát nemcsak hatályon kívül helyezheti, hanem meg is változtathatja. Ez - eredményében - a legszélesebb körű

¹ Le Compte, Van Leuven és De Meyere v Belgium, 1981.06.23-i ítélet, 51. pont

² Albert és Le Compte v Belgium, 1983.02.10-i ítélet, 29. pont; megerősítve British-American Tobacco Company Ltd v Hollandia 1995.11.20-i ítélet, 78. pont; De Haan v Hollandia, 1997.08.26-i ítélet, 52. pont; Kingsley v Egyesült Királyság, 2000.11.07-i ítélet, 51. pont, ugyanezen ügyben a Nagykamara által 2002.05.28-án hozott ítéletben, 34. pont.

felülvizsgálati lehetőséget jelenti, és kielégíti azon követelményt, melyet az EJEB e vonatkozásban, például a *Kingsley* ügyben állított.³

7. A magyar bírói gyakorlatból kitűnik, hogy a felülvizsgálat kiterjed ténykérdésekre, a kereseti kérelemtől függően e ténykérdések részletes vizsgálatára, sőt ezen belül még a támadott határozatban foglalt mérlegelés vizsgálatára is.⁴
8. A Pp. szerinti közigazgatási per általános jellemzőire, valamint a versenyfelügyeleti eljárásban hozott érdemi határozatok felülvizsgálatának általános kereteire tekintettel, a versenytanács álláspontja szerint a versenytanács érdemi határozatai ellen olyan bírósági felülvizsgálatnak van helye, melyet teljes hatáskörrel eljáró bíróság hoz, a 6. cikkben előírt eljárási garanciák betartásának kötelezettsége és lehetősége mellett. Erre tekintettel tehát a versenytanácsra, a versenyfelügyeleti eljárása során, az Egyezmény 6. cikke nem ró közvetlen és általános kötelezettséget, az abban foglalt vagy abból folyó eljárási garanciák betartására⁵. Ilyen értelemben a versenytanács nem minősül bíróságnak sem.
9. Hangsúlyozni kívánja a versenytanács, hogy még ha a 6. cikket alkalmazni kellene is közvetlenül a versenytanácsi eljárásban, akkor is teljes mértékben alaptalannak tartja az EGÚT-DEBMÚT védekezésében megfogalmazott kifogásokat.
10. Az előzetes álláspont éppen az eljárás alá vontak védekezéséhez való jogának megfelelő gyakorlását teszi lehetővé. Az előzetes álláspont hiányában ugyanis nem tudnának mire vonatkozóan nyilatkozatot tenni a versenytanácsi tárgyaláson, illetve legfeljebb a tárgyalás során derülne ki az eljárás alá vontak számára, hogy milyen jogsértés elkövetését rója a versenytanács a terhükre, illetve mennyiben tér el a versenytanács álláspontja a vizsgálati jelentésben foglaltakhoz képest.
11. Az ügyfeleket egyébként már az eljárás vizsgálati szakaszában is meghallgatták, így nem helytálló azon állítás sem, mely szerint az ügyfelek álláspontjának meghallgatása nélkül alakul volna ki az előzetes álláspont.
12. A védekezésre rendelkezésre álló idővel a versenytanács határozatának későbbi részében foglalkozik.

³ *Kingsley v Egyesült Királyság*, 2000.11.07-i ítélet, 58. pont

⁴ ld. pl Fővárosi Bíróság 2.K. 35.262/2000/8., Legfelsőbb Bíróság Kf. IV. 27.929/1998/4., Fővárosi Bíróság 2. K. 31586/1993/6 ítéleteket.

⁵ Hasonló következtetésre jut egyébként a Bizottság vonatkozásában Dr. Wouter P.J. Wils. *The Combination of the Investigative and Prosecutorial Function and Adjudicative Function in EC Antitrust Enforcement : A Legal and Economic Analysis* című cikkében (World Competition 2004 27(2) 209. oldal)

III.1.2. Az Egyezmény 8. cikk 1. pontjának megsértése: a bírói végzés indoklásának hiányossága és a rendőrségi kontroll hiánya

13. Az Egyezmény 8. cikke szerint:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

14. E két kifogás vonatkozásában a versenytanács fenntartja Vj-138/2002. számú versenyfelügyeleti eljárásban már kifejtett véleményét, mely szerint nincs hatásköre ezen kérdések elbírálásra, mivel egyrészt nem a Gazdasági Versenyhivatal hatósági cselekményére, másrészt a törvény rendelkezésének alkotmányossági szempontból történő megítélésére vonatkoznak.

III. 2. 2. Az iratok GVH birtokbavételének jogszerűsége

15. A fentiekén túlmenően általánosságban rögzítendő, hogy nincs olyan, a versenyfelügyeleti eljárásra vonatkozó törvényi rendelkezés sem, mely tiltaná azt, hogy egy jogszerűen végrehajtott „rajtaütés” során ne vehetne a GVH birtokba olyan iratokat, melyekről első látásra megállapítható, hogy valamely versenyjogi jogsértés bizonyítékául szolgálhatnak.
16. A versenytanács álláspontja szerint továbbá a „rajtaütés” célhoz kötöttsége nem ró a versenyhatóságra olyan kötelezettséget, hogy valamely jogsértésre utaló bizonyítékot figyelmen kívül hagyjon.
17. Megjegyzendő az is, hogy az eljárás alá vontak által hangoztatott, hatósági önkényre utaló „*fishing expedition*” jelen esetben fel sem merülhet, hiszen bírói végzés keretében adott engedély alapján hajtott végre a Kartell Csoport a rajtaütésszerű helyszíni szemlét. Az engedélyezéshez pedig valószínűsíteni kell a jogsértést. Ehhez képest „*fishing expedition*” – tekintettel a Tpvt. szabályozására - abban az esetben merülhet fel, amennyiben konkrét jogsértés valószínűsítése, illetve előzetes bírói engedély nélkül kerülne sor a rajtaütésszerű helyszíni szemlére.
18. A versenytanács szerint a jelen ügy eldöntésében kulcsszerepet játszó feljegyzések felhasználása nem sérti a Tpvt. 65./A § rendelkezését. Az ugyanis nem minden, a 65. §-ban szabályozott eljárási, tényállás tisztázó jogosítvány alkalmazásához ír elő előzetes bírói engedélyt, hanem csupán ahhoz, hogy a GVH vizsgálói az eljárás alá vont helyiségeibe önhatalmúlag belépjenek, illetve ott kutassanak. A törvény szövege alapján a célhoz kötöttség is csupán e két hatósági cselekményre értelmezhető. A Tpvt. 65. § szerinti aktusokhoz, mint pl. másolat készítése, kérdések feltétele, nem szükséges bírói engedélyt kérni, akkor sem, ha ezekre a 65./A § alapján fogatosított kutatás során kerül sor. A magánautonómiát és az ehhez kapcsolódó alkotmányos jogokat akkor sértené meg a GVH, ha önkényesen, bírói engedély hiányában kezdene helyszíni kutatásba, illetve bírói engedély hiányában, vagy azon túlterjeszkedve lépne be vállalati helyiségekbe.
19. Jelen esetben nem arról volt szó, hogy egy másik eljárás során a GVH vizsgálói önkényesen mindenféle, adott ügy tárgyához nem tartozó iratot után kutattak volna (lásd „*fishing expedition*” – „ha már ott vagyunk, körbenézünk egy kicsit jobban”). Olyan feljegyzéseket vettek birtokba a helyszínen, melyeket az egyik eljárás alá vont vállalkozás vezető tisztviselője készített, azokon olyan cégnevek szerepeltek, melyek a Vj-138/2002. sz. eljárásban is érintve voltak.

III. 2. 3. A Vj-138/2002. számú versenyfelügyeleti eljárásban jogszerűen beszerzett iratok felhasználása jelen eljárásban

20. A Tpvt. konkrét rendelkezése hiányában a versenytanács a háttérszabályként szolgáló Áe. rendelkezéseiből és egyéb, a gyakorlat számára megfelelő értelmezést, analógiát kínáló jogszabályi rendelkezésekből vont le következtetéseket.
21. Az Áe. 26. § (2) bekezdése szerint nem kell bizonyítani a közigazgatási szerv által hivatalosan ismert és a köztudomású tényeket. A közigazgatási szerv által hivatalosan ismertek azok a tények, „*amelyekről a közigazgatási szerv ügyintézőinek munkaköri beosztásuknál fogva tudomásuk kell, hogy legyen vagy amelyeket a közigazgatási szerv a rendelkezésre álló iratokból, nyilvántartásokból meg tud állapítani.*”⁶
22. E rendelkezés önmagában lehetővé teszi a GVH számára, hogy valamely eljárás keretében jogszerűen beszerzett iratot, egy másik eljárásban is felhasználhasson. Jelen esetben ráadásul olyan tényekről, adatokról volt szó, melyek jellegüknél fogva nem változhattak a beszerzés időpontja és a felhasználás időpontja között, és az eljárás alá vontak egy korábbi magatartásának eredményét tükrözik.
23. Megjegyzendő az is, hogy a versenytanács abban az esetben is köteles bizonyítékként figyelembe venni valamely adatot, tényt, vagy bármely más dokumentumot, melyet pl. postai úton küld be ismeretlen személy a Versenyhivatalhoz. Ilyen esetben sem tárható fel az információ forrása. Ez is ráirányítja a figyelmet arra, hogy a jogsértés bizonyíthatósága szempontjából nem az a lényeges, hogy milyen módon került adott irat birtokába a versenyhatóság – különösen ha a megszerzés módja nem ütközik kifejezetten a Tpvt. vagy az Áe. vonatkozó rendelkezéseivel -, hanem hogy azt az eljárás alá vont sajátjaként, valódiként elismeri-e vagy sem, illetve miután ezt megismerhette, megfelelően élhet-e a védekezéshez való jogával.

⁶ A közigazgatási eljárás szabályai (Kommentár a gyakorlat számára, szerkesztette: Dr. Petrik Ferenc HVG ORAC, Budapest 2002.) 96. oldal

III. 2. 5. Alapjogok sérelmének kérdése

24. A védekezéshez való jog a versenytanács álláspontja szerint nem sérül azáltal, hogy az eljárás megindítása előtt kerül a GVH birtokába valamely bizonyíték, melyet a későbbi eljárásban felhasználnak. A Strabag által felsorolt, ügyfelet megillető jogosítványok minden eljárásban megilletik az ügyfeleket, függetlenül attól, hogy a jogsértés megállapítására alkalmas bizonyíték beszerzésére mikor, milyen forrásból került sor.
25. Az üzleti titok megőrzéséhez való jog nyilvánvalóan nem sérül a más eljárásban való felhasználás esetében, hiszen minden versenyfelügyeleti eljárásban biztosított a Tpvt. rendelkezéseinek megfelelően az üzleti titkok védelme. E jog sérelme a versenytanács álláspontja szerint értelmezhetetlen ilyen vonatkozásban, hiszen az nem a hatósággal – hanem a piac többi szereplőjével - szemben nyújt védelmet az üzleti titkok megismerhetősége, nyilvánosságra kerülése ellen.
26. A bizonyítékok beszerzésének észrevételezésével kapcsolatos aggály a versenytanács szerint nem valós, hiszen pl. jelen eljárásban is lehetősége van az eljárás alá vontaknak, hogy észrevételeket tegyenek, és éltek is e jogukkal jelentős terjedelemben.
27. A tulajdonjoghoz való alapjog sérelme kapcsán az alábbiak állapíthatók meg. A Kartell Csoport a 2002. október 28-án foganatosított rajtaütésen a Tpvt. 65. § c.) pontja szerinti jogosultságával élve birtokba vette a Strabag ügyvezető igazgatójának jegyzetfüzetét, majd arról ugyanezen jogszabályhelyen megjelölt jogosultságánál fogva másolatot készített. A Tpvt. ezen rendelkezése a gazdasági tevékenységgel kapcsolatos iratok tekintetében tartalmaz rendelkezéseket, függetlenül a tulajdoni viszonyoktól. Ennek megfelelően az adott helyszínen fellelhető gazdasági tevékenységgel kapcsolatos releváns iratok birtokba vehetőek, és lemásolhatóak akkor is, ha az eljárás alá vont vállalkozás, vagy annak valamely tisztségviselője tulajdonát képezik, illetve akkor is, ha azok más vállalkozás tulajdonát képezik.
28. Felhívja a versenytanács a figyelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság már foglalkozott a lefoglalás, mint kényszerintézkedés és a tulajdonhoz való jog, mint alapjog viszonyával⁷. E határozatában az alábbiakat fejtette ki: *„Az „Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tárgyi bizonyítási eszközök lefoglalása a tulajdonjog részjogosítványát érintő szükséges, célszerű és az adott feladatra alkalmas eljárási kényszerintézkedés. Eljárási kényszerintézkedésként alkotmányosan indokolt közérdekű korlátozása a tulajdonjognak.”*

⁷ Id. 715/D/1994 számú alkotmánybírósi határozat

III. 5. A védekezés előterjesztésére kevés idő állt rendelkezésre

29. Nem tarja megalapozottnak a versenytanács az eljárás alá vontak védekezésében kifejtett azon eljárási jellegű kifogásokat, melyek szerint az eljárás alá vontaknak nem állt rendelkezésükre megfelelő idő az előzetes álláspontra kifejtendő védekezésük kidolgozására, illetve nem tekinthettek be a többi eljárás alá vont által készített, az előzetes álláspontra reagáló beadványokba.
30. Az eljárás alá vontaknak egy hónap állt rendelkezésre arra, hogy kifejtsék az előzetes álláspontra kapcsolatos véleményüket. Az Európai Bizottság által alkalmazott kéthónapos időköz nem releváns az alábbi okok miatt:
- a.) A Bizottság eljárásában az „eljárás alá vontak” lényegében a „*statement of objections*” kézhezvételével értesülnek arról, hogy ellenük eljárás folyik, és annak mi a tárgya. Ezt követően élhetnek csak pl. az iratbetekintési jogukkal. Ezzel szemben a magyar versenyfelügyeleti eljárásban már jóval korábban, a vizsgálati jelentés elkészülésével egyidejűleg tudomást szereznek a kifogásolt magatartás(ok)ról, és az eljárás megindításának időpontjától mindvégig lehetőségük van az eljárás alá vontaknak arra, hogy betekintsenek az iratokba.
 - b.) A bizottsági eljárások jóval hosszabb ideig zajlanak, mint a versenyfelügyeleti eljárások, így arányait tekintve az egy hónapos határidő kedvezőbbnek is tekinthető az eljárás alá vontak szempontjából.
31. A versenytanács álláspontja szerint az egy hónapos határidő elegendő a védekezések kifejtésére. Hozzá kell ugyanakkor tenni, hogy az első tárgyalást követően az eljárás alá vontaknak további hat hét állt rendelkezésükre a fennmaradó észrevételek kifejtésére. Megjegyzendő az is, hogy értetetlen az EGÚT, és DEBMÚT jogi képviselőjének hivatkozása a rövid határidőre, mivel az általa benyújtott védekezés nagyrészt megegyezik egy korábbi - Vj138/2002. számú versenyfelügyeleti - eljárás keretében benyújtott védekezésének szövegével.